

ASSIGNATURA:	ENDOSCÒPIA DIGESTIVA, DIAGNÒSTICA I TERAPÈUTICA
MATÈRIA:	BIOFÍSICA I TECNOLOGIA BIOMÈDICA
DEPARTAMENT:	MEDICINA
UNITATS:	GASTROENTEROLOGIA I HEPATOLOGIA
CRÈDITS TOTALS:	4.5
COORDINACIÓ:	DR. J.M. BORDAS
PROFESSORAT:	SECCIÓ D'ENDOSCÒPIA DIGESTIVA: DRS. J. LLACH, A. GINÈS, F. MONDELO SERVEI DE CIRURGIA: DRS. A. LACY, E. TARGARONA SERVEI DE GASTROENTEROLOGIA: DRS. J. M. PIQUÉ, A. CASTELLS, J. PANÉS, S. NAVARRO, F. FEU SERVEI D'HEPATOLOGIA: DR. A. MAS ORDEIG SERVEI D'ANATOMIA PATOLÒGICA: DR. E. CAMPO

Introducció

L'endoscòpia digestiva es pot considerar una àrea de coneixements superespecialitzada dins del capítol corresponent a l'aparell digestiu. L'assignatura inclou aspectes que complementen els coneixements de l'assignatura de Gastroenterologia, ja que els aspectes diagnòstics i terapèutics de l'endoscòpia només s'hi inclouen d'una manera molt marginal i fragmentària en tractar de les diverses entitats nosològiques. L'estudi sistematitzat de les possibilitats diagnòstiques i terapèutiques de l'endoscòpia digestiva complementa, sense interferir-hi, la matèria tractada en l'assignatura troncal de Gastroenterologia, i en permet un coneixement més gran que ajuda a utilitzar-les.

Objectiu general

L'objectiu d'aquesta matèria és proporcionar a l'estudiant del segon cicle de la llicenciatura de Medicina una visió completa i sistematitzada de l'endoscòpia digestiva, tant en l'individu normal com en les diverses situacions patològiques.

La matèria inclou la valoració de les possibilitats i les limitacions de les diverses tècniques endoscòpiques en diagnòstic, terapèutica i investigació.

Es pretén que l'alumne coneixi les bases teòriques, les indicacions, les contraindicacions, les imatges característiques, els resultats, i les complicacions i el seu tractament, de les tècniques endoscòpiques en patologia digestiva sobre la base dels coneixements actuals.

Objectius específics

- Conèixer el llenguatge científic bàsic utilitzat en el camp de l'endoscòpia digestiva

- Conèixer la instrumentació i elements auxiliars utilitzats en les tècniques d'endoscòpia digestiva, el seu manteniment, i l'organització d'una unitat d'endoscòpia.
- Conèixer les indicacions i l'aplicabilitat (contraindicacions, rentabilitat diagnòstica, limitacions i complicacions) dels diferents tipus d'endoscòpia digestiva en diferents situacions clíniques.
- Veure i familiaritzar-se amb els principals tipus d'imatges obtingudes amb les diferents tècniques d'endoscòpia digestiva i relacionar-les amb els diferents tipus de patologia digestiva
- Conèixer la metodologia emprada per la redacció d'informes endoscòpics

Temari

Tema 1. Generalitats en endoscòpia

Història. Evolució tècnica dels diferents elements que permeten l'exploració endoscòpica. Utilitatge endoscòpic. Classificació de les tècniques endoscòpiques en gastroenterologia.

Tema 2. Endoscòpia digestiva alta

Reflux gastroesofàgic i lesions associades. Úlcera pèptica gastroduodenal. Criteris diagnòstics i de control evolutiu per decidir-ne el tractament mèdic o quirúrgic. Diagnòstic de les complicacions de l'úlcera pèptica. Criteris per a la determinació de la prova de la ureasa (*Helicobacter pylori*). Estómac operat. Valoració i control. Diagnòstic de lesions tumorals esofagogastroduodenals mitjançant la fibroendoscòpia digestiva alta.

Tema 3. Càncer digestiu i endoscòpia

Càncers incipients i avançats. Imatges endoscòpiques característiques. Sistemàtica en l'obtenció de biòpsies. Indicació de tècniques endoscòpiques en pacients amb antecedents familiars de càncers digestius. Controls en pacients amb antecedents de tumors de l'aparell digestiu.

Tema 4. Endoscòpia digestiva urgent

Estenosi esofàgica. Detecció i decisions terapèutiques amb relació a cossos estranys a nivell del tub digestiu alt. Hemorràgia digestiva dta. Endoscòpia en el postoperatori. Endoscòpia terapèutica i cirurgia urgent.

Tema 5. Jejunoscòpia

Indicacions de la jejunoscòpia. Tècnica de l'exploració. Explotació de resultats i limitacions de la tècnica.

Tema 6. Colangiopancreatografia retrògrada endoscòpica

Indicacions diagnòstiques amb relació a la cirurgia. Indicació de la CPRE abans de decidir una intervenció quirúrgica. Aplicació de l'esfinterotomia endoscòpica. CPRE i cirurgia laparoscòpica. CPRE en pacients operats de vies biliars. Possibilitats de l'endoscòpia en el tractament palxliatiu de la icterícia per tumors que obstrueixen la via biliar. CPRE en la patologia benigna del pàncrees.

Tema 7. Fibrocolonoscòpia i endoscòpia digestiva baixa

Exploració electiva i urgent, diagnòstica i terapèutica, atenent els aspectes més rellevants de les indicacions, els resultats, les limitacions i les complicacions.

Tema 8. Ecoendoscòpia

Bases tècniques. Indicacions i rendibilitat diagnòstica. Limitacions de la tècnica.

Tema 9. Complicacions en endoscòpia digestiva diagnòstica i terapèutica

El consentiment informat. Sistemàtica del control dels pacients després de tècniques endoscòpiques: electives i urgents, diagnòstiques i terapèutiques. Àmbit d'aplicació de les diverses tècniques endoscòpiques. Premedicació, sedació conscient, anestèsia, analgèsia i el seu control. Complicacions específiques de cada tècnica; detecció i tractament adequat.

Tema 10. Utilització de les tècniques endoscòpiques amb relació a altres tècniques diagnòstiques en gastroenterologia

Tema 11. Nomenclatura endoscòpica

Tema 12. Laparoscòpia diagnòstica

Aspectes tècnics diferencials entre la laparoscòpia diagnòstica i la terapèutica. Conceptes sobre cirurgia laparoscòpica i cirurgia ajudada per laparoscòpia. Sistemàtica de l'exploració intraperitoneal. Aspectes patològics de fetge, melsa, peritoneu, epipló i annexos femenins. Indicacions, contraindicacions, limitacions i complicacions. Obtenció de biòpsies durant la laparoscòpia i utilització d'altres tècniques auxiliars.

Tema 13. Laparoscòpia com a tècnica d'accés quirúrgic

Aplicabilitat i limitacions de la tècnica. La preparació del pacient, les particularitats de l'anestèsia i del control postoperatori immediat i tardà després de la cirurgia per laparoscòpia. Complicacions específiques de la cirurgia laparoscòpica en patologia abdominal i retroperitoneal. Avantatges i inconvenients de la cirurgia laparoscòpica en la patologia biliar i del còlon.

Tema 14. Desinfecció en endoscòpia

Elements dels endoscòpis. Mètodes d'accés a les diverses parts de l'endoscopi. Conceptes generals de desinfecció. Sistemes de desinfecció i desinfectants utilitzables; avantatges i inconvenients. Mètodes d'avaluació de desinfecció.

Tema 15. Organització en endoscòpia digestiva

Elements constituents d'una unitat d'endoscòpia. Sistemes d'il·luminació. Sistemes d'observació. Endoscòpia rígida i endoscòpia flexible. Utilitatge auxiliar. La unitat d'endoscòpia. Organització en una unitat d'endoscòpia: material assistencial (filiació, informes, resultats d'AP), control de qualitat (elements de control de qualitat), material iconogràfic.

Tema 16. L'informe en endoscòpia

Elements bàsics en la redacció d'informes. Elements bàsics de la descripció per al metge tractant, per a l'anatomopatòleg i per al cirurgià.

Tema 17. La imatge en endoscòpia

Fotografia endoscòpica. Endoscòpia electrònica i filmació d'imatges. Arxius. Elements sobre el tractament de les imatges en endoscòpia.

Avaluació

Contingut

Tant els coneixements teòrics com els pràctics seran objecte de l'avaluació continuada. Per això s'utilitzarà l'activitat en els seminaris, en què es plantejaran situacions clíniques característiques i imatges estàtiques i dinàmiques, tant aïllades com en el context clínic en què es produeixen.

La valoració es completarà amb un treball cooperatiu, que no només s'entregarà, sinó que es comentarà i es criticarà en sessions pràctiques específiques.

Procediments

Per als conceptes teòrics es durà a terme una avaluació continuada.

També es durà a terme un treball de revisió sobre algun aspecte del programa de l'assignatura. El treball es podrà fer en grup, d'un màxim de quatre alumnes, però es valorarà més que sigui individual. L'extensió serà d'uns quinze fulls DIN-A4 mecanografiats a doble espai. S'hi inclouran taules, figures i bibliografia disposada per ordre d'aparició en el text.

Criteris d'avaluació

En l'avaluació continuada es valorarà:

- la capacitat de valorar imatges característiques
- la capacitat de prendre decisions davant de problemes clínics relacionats amb l'endoscòpia digestiva.
- El coneixement de l'eficàcia d'aplicar tècniques endoscòpiques en diferents situacions clíniques

Es pretén valorar l'èxit en l'adquisició de coneixements teòrics i pràctics sobre les possibilitats, les indicacions i els resultats de l'endoscòpia digestiva en les situacions clíniques usuals, i estimular l'alumne perquè amplii la informació mitjançant el mecanisme de retroinformació.

Per assolir aquest objectiu, als seminaris es faran servir formularis en què l'alumne haurà d'anotar dades referents a situacions clíniques puntuals, prèviament preparades, relacionades amb conceptes teòrics i pràctics inclosos al programa o als seminaris.

La valoració es farà en funció de la importància dels conceptes que s'hagin considerat en cada qüestió.

Criteris de qualificació final

La participació i la realització del treball escrit de revisió permetran obtenir, com a mínim, la qualificació d'aptitud. La qualitat de l'exercici escrit es valorarà entre 1 i 5 punts.

Els resultats de la valoració objectiva continuada tindran un valor d'entre 1 i 5 punts.

La qualificació final s'establirà a partir de les xifres obtingudes en aquests dos mètodes de valoració objectiva.

Metodologia docent i recursos d'aprenentatge

Per tal d'assolir l'objectiu general, es combinarà l'aprenentatge teòric dels temes principals del programa de l'assignatura amb l'ensenyament pràctic, programat en seminaris, i l'ensenyament clínic en les diferents unitats on s'apliquen les diverses tècniques endoscòpiques.

Es faran **classes teòriques** i seminaris amb mitjans audiovisuals, entre els quals s'utilitzaran sistemes informàtics, gravacions en vídeo seleccionades, i radiografies i històries clíniques en què l'endoscòpia tingui participació.

Seminaris

Als seminaris s'establirà la dinàmica de treball en grup i la participació individual en la resolució de problemes de situacions reals i es pretén que l'estudiant pugui conèixer les imatges característiques de cada entitat patològica obtingudes amb les diverses tècniques endoscòpiques, i la seva correlació amb altres mètodes auxiliars de diagnòstic, en gastroenterologia.

Per a aquest fi, es faran servir diferents mètodes docents, com ara:

- Seminaris amb consultes d'atles, diapositives i registres en CD-ROM i cintes de vídeo. Aquests mètodes permetran conèixer i discutir les imatges característiques en endoscòpia, endosonografia i colangiopancreatografia retrògrada, i corelacionar-les amb les dades clíniques, analítiques, histològiques, quirúrgiques i anatòmiques dels pacients.
- Seminaris on l'ensenyament es farà mitjançant la presa de decisions davant de problemes. En aquests seminaris es faran servir mitjans auxiliars audiovisuals.

Pràctiques

Es pretén que l'estudiant pugui conèixer com s'apliquen les diverses modalitats d'endoscòpia digestiva i com s'obtenen imatges característiques de cada patologia. L'ensenyament pràctic té per objectiu conèixer les circumstàncies en què són útils i estan indicades les diverses tècniques en endoscòpia digestiva.

Finalment, s'utilitzarà el **treball de revisió** com a mètode d'avaluar els coneixements i la capacitat de síntesi i de revisió de material bibliogràfic sobre temes concrets. Aquest treball s'haurà de presentar i de criticar durant els seminaris.

Referències bibliogràfiques

Llibres:

BLACKSTONE, MO. *Endoscopic interpretation*. Raven Press. New York, 1984

BRUGUERA, M., BODAS, JM., RODÉS, J. *Atlas de laparoscopia y biopsia hepática*. Salvat. 1996

COTTON, PB, WILLIAMS, CH B. *Tratado práctico de endoscopia digestiva*. Masson-Salvat 1992

SILVIS IGAKU-SHOIN, SE. *Therapeutic gastrointestinal endoscopy*. New York, 1985

Revistes

Endoscopy (Thieme)

Gastrointestinal Endoscopy (Mosby)

Requisits d'aprenentatge

Per cursar aquesta assignatura, l'estudiant haurà de tenir els coneixements suficients sobre l'estructura i funció, sobre la semiologia i la fisiopatologia de l'aparell digestiu. Tanmateix és necessari que l'alumne estigui cursant o hagi cursat l'assignatura de Malalties de l'Aparell Digestiu.